

Július Jakoby
(1903 - 1985 Košice)

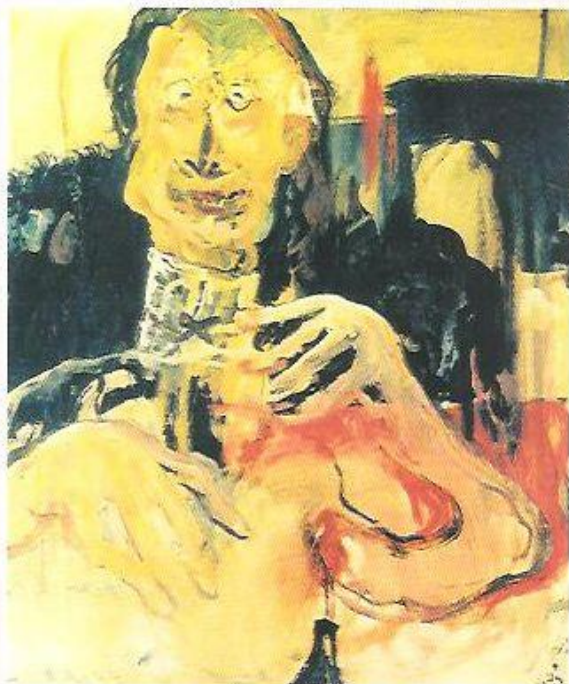
PŘÍBÚZNOSTI

Josef Jíra (1929)

Když měl košický malíř Július Jakoby v roce 1929 v rodném městě svou první individuální výstavu, narodil se v Turnově Josef Jíra, budoucí malíř a dnes jedna z nejvýraznějších osobností moderní české malby, grafiky a ilustrace 20. a 21. století. Věk, místo i doba

narození, umělecká studia i životní a profesijní osudy obou těchto velkých mistrů malby jsou značně odlišné. Jejich životní cesty se nikdy nesetkaly, ale jejich obrazy byly spolu vystaveny na několika kolektivních výstavách našeho, československého, umění druhé poloviny 20. století. V jejich tvorbě a v jejich díle je však hodně společného, blízkého a příbuzného. Je to především obrovský cit pro člověčenství člověka. Je to jejich dar vidění a spontánní, temperamentní malířská řeč. Je to také jejich schopnost proniknout do sebe sama i do osudů člověka a lidí. Je to jejich láska k člověku i zoufalství z člověka. Oba malíře spojuje i mnoho obrazů s motivem velkých, otevřených očí. Oba malíři krásně a moudře viděli a vidí podstatu toho všeho. Podstatu lidského života i své sudby.

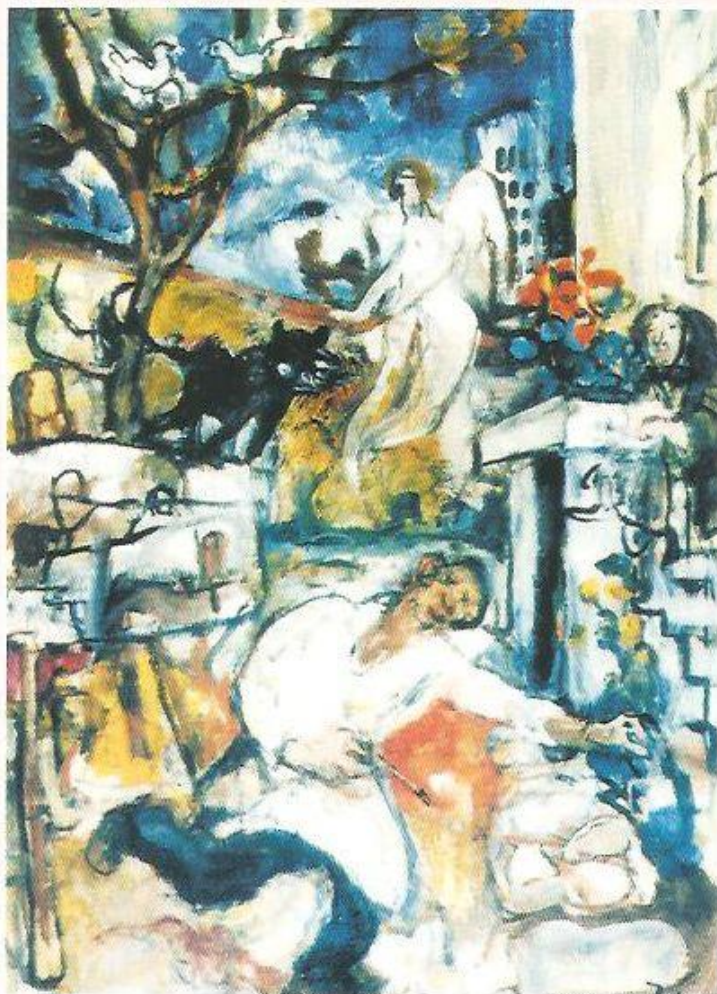

▼ J. Jíra: Člověk a kůň, 1972

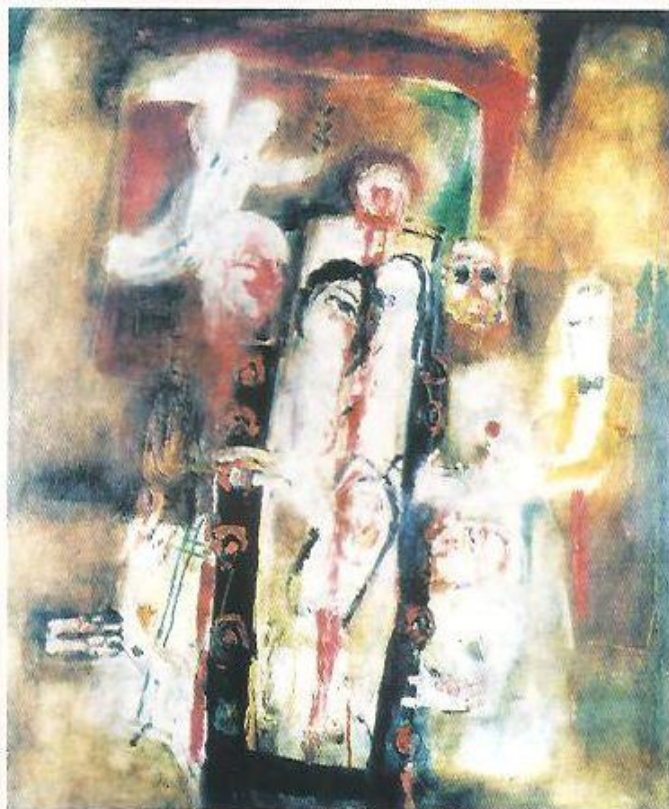

◀ J. Jíra: Ilusionista, 1973

V malé a stručné rekapitulaci příbuznosti a odlišnosti života a tvorby malířů Júlia Jakobyho a Josefa Jíry můžeme připomenout několik zajímavých faktů, kontextů i reálií. Šest reprodukcí konfrontuje i jejich malířskou tvorbu. Július Jakoby jako tříletý cestoval s rodiči do USA, během cesty onemocněl na obrnu a ochrnula mu levá ruka. Josef Jíra jako lyžař a reprezentant utrpěl mnohá zranění i úrazy a autohavárie (1950, 1973, 1989, 1993). Také poznal křehkost a zranitelnost lidského těla a duše, postižení, utrpení a bolest, ale i jejich překonání silou vůle k životu. J. Jakoby prošel složitým studiem na gymnáziu v maďarském Miskovci, krátce na Vysoké škole ekonomické a pak s přerušením na Akademii výtvarných umění v Budapešti. Ze školy odešel v roce 1928 natrvalo dorodných Košic, které prakticky neopustil s výjimkou jediné cesty do Rakouska (1970) a několika pobytů v Bratislavě. J. Jíra nejdřív studoval na Odborné šperkařské škole v Turnově, potom jako 17letý byl přijat na Akademii výtvarných umění v Praze, studia také přerušil a Akademii absolvoval v roce 1952 u prof. V. Rady. Potom však procestoval hlavně celou Evropu a jeho cesty dokumentuje mnoho jedinečných dopisů a kreseb cestovatelského deníku. Oba malíři byli členy Svazu československých výtvarných umělců i členy uměleckých skupin. J. Jakoby žil v tichu svého košického ateliéru, J. Jíra měl a má ateliéry v Praze i na Malé Skále u Turnova dodnes a tam v roce 1992 otevřel Galerii českého umění, kde je zastupeno asi 80 současných malířů České republiky. V roce 1989 se J. Jíra připojil k aktivitám kulturních pracovníků za propuštění Václava Havla i dalších disidentů této doby. J. Jakoby po celý život uznával a vyznával svou národnost i státní příslušnost "Košice", ale do lidského světa

▼ J. Jíra: U piaristů, 1980

▲ J. Jakoby: Přizraky, 1960

člověka patřil celým svým já, svoji tvorbou i vírou v člověka.

Oběma malířům je blízká jejich příslušnost k expresivní nové figuraci. Spojují je i mnohé společné náměty, témata, motivy a inspirační podněty: portréty a autoportréty, obrazy člověka v přírodě i ve městě, v interiérech barů a hospod. Společná jsou i biblická témata, židovská i křesťanská, téma smutku a nostalgie, mladosti i staroby, vášně a smyslů, lásky i radosti, světla a stínů života i smrti. Jejich kompozice jsou plny množiny lidí a množiny očí. Jejich obrazy právě tak jako i jejich tvůrci skutečně vidí až pod práh lidské existence, až k pramenům člověčenství člověka, až na dno lidského vědomí a bytí a možná i do pekla hříšníků a do nebe těch, kteří byli vykoupeni ...

Jindřich Chaloupecký psal o "naléhavé působnosti" obrazů J. Jíry. Rozhodně to platí i o tvorbě J. Jakobyho. Mnohokrát jsem navštívil jeho ateliér a nedávno jsem stál i v pražském ateliéru Josefa Jíry. V jednom i druhém jsem byl ohromen nejen tím, co jsem viděl v obrazech a v očích mistrů, ale i tím, jak na mne tato díla hleděla. Umění je skutečně lidský zázrak člověka.

Na obrazy Júlia Jakobyho často vzpomínáme. Obrazy Josefa Jíry budeme mít opět možnost (po letech 1983 a 1987) vidět i na Slovensku, v Bratislavě. Ve dnech 9.11.- 5.12. bude jeho výstava v rámci Festivalu českého divadla ve foyer bratislavského divadla Štúdio L+S.

Bohumír Bachratý
Foto: archiv autora